List 22

NOVICE

Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol teta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. junija 1900.

Politični oddelek.

Položaj v parlamentu in slovenski poslanci.

V zadnjih dnevih se po raznih listih kar pode najraznovrstnejša poročila o notranjem položaju. Bržčas so to večinoma kombinacije, a jedno stvar pričajo vender, da je namreč postala notranja kriza vsled češke obstrukcije akutna. V tem položaju je slovensko občinstvo že težko čakalo avtentičnega pojasnila o položaju oziroma o stališču slovenskih poslancev. Toda čakali so dolgo zaman. Zadnjo soboto se je naposled oglasil dr. Ferjančič ter na volilnem shodu v Kranju izpregovoril o vladajočih političnih razmerah, za kar mu bo občinstvo gotovo hvaležno.

Z ozirom na važnost položaja, in ker se nam zdi, da so pojasnila dr. Ferjančiča podala mnenje vsega kluba slovenskih, hrvatskih in maloruskih poslancev se nam zdi umestno, da podamo čitateljem važnejši del tega govora.

Po kratkem uvodu je nadaljeval dr. Ferjančič tako-le:

Dve leti in pol so zavirali parlamentarno delovanje Nemci, sedaj to vrše naši krvni bratje in zavezniki Čehi. Kaj je vzrok temu je obče znano, vender se hočem tega spominjati s kratkimi besedami, da kažem na zavrženost in preširnost nemške obstrukcije in na drugi strani na moralno opravičenost češke obstrukcije, čeprav jo moramo obžalovati z ozirom na nevarni položaj našega naroda.

Pri zadnjih volitvah so prišli Nemci v manjšino. Tega dosedaj niso bili vajeni v Avstriji in videč ta neugoden položaj so iskali sredstva, s katerim pričnejo boj proti večini. Ugodno sredstvo so jim bile precej v začetku nove legislativne dobe, izdane v Badenijeve jezikovne naredbe za Češko in Moravsko, čeprav so bile popolnoma pravične in so določale jednakopravnost češkega in nemškega jezika in osobito to, da morajo državni uradniki vešči biti obeh deželnih jezikov. Kje naj je to bolj opravičeno, kakor na Češkem in na Moravskem, kjer so Čehi v večini in prebivajo v okrajih ali sami ali v znatnih manjšinah. Če ima stavek veljavo, da so uradniki zaradi ljudstva in ne narobe, in če se vpošteva to, da se od nemških uradnikov po vsej Avstriji zahteva znanje nemščine, je ona določba jezikovnih naredb do cela opravičena. Vkljub temu so bile te naredbe ugodno sredstvo za naskok na ministerstvo in državnozborsko večino. Le-to je levico zadrževala o parlamentarnem delovanji z obstrukcijo, in posrečilo se ji je vpopasti naredbe, čeravno jih je bil v nemškem smislu Gautsch predrugačil, in strmoglaviti Thunovo vlado, katera ni hotela odnehati od naredb.

Zgodil se je 17. oktobra l. l. brezpogojen preklic naredb. Ta dan ostane kritičen dan prve vrste v avstrijski zgodovini. Tega dne je kapitulirala država pred zločinskim nasilstvom manjšine, obstrukcija dobila je sankcijo parlamentarno dopustne in uspešne institucije, Čehi z vsemi svojimi zavezniki vred so doživeli ponižanje in to vkljub temu, da so bili zvesta opora vladam in državi v najtežavnejših časih. Razveljavljenje teh naredb obesil je pa še tajni ukaz Kindigerjev, kateri je brez potrebe odpravil notranji češki jezik v čeških okrajih, čeprav sam binkoštni program nemški priznava ta jezik. To je bila devastacija, da bi noben nemški radikalec je ne mogel temeljiteje izvršiti.

Ni čuda, da so na ta čin Clary-jeve vlade odgovorili Čehi z obstrukcijo od svoje strani. Oni so strmoglavili Clary-ja in spodjedajo stališče Körberjevi vladi, o kateri sodim, da ima poštene namene in bi Čehom rada dala zadoščenje, če bi se ne bala, da s tem provzroči zopet nemško obstrukcijo. Nemci so $2^1/_2$ leti zadrževali parlamentarno delovanje z nasilstvom in so dosegli zmago. Kdo more zameriti Čehom, kakor v prvi vrsti prizadetim, — in naj je še tak nasprotnik obstrukcije, — da ne dopuščajo, da bi se Nemci svoje tako nečuveno pridobljene zmage veselih in brez ugovora svoj plen vživali? Kam

bi tudi prišlo vse javno življenje, če bi se ne dalo primernega odgovora zmagonosni manjšini, ki na tak način diktira svojo voljo večini? Bila bi to za vselej kapitulacija večine pred manjšino, ki ni izbirčna v sredstvih in se ne plaši tudi najskrajnejših, da doseže svoj namen. V državi bi veljalo samo to, kar je taka manjšina voljna pripuščati.

Če se Čehom svetuje, da opuste obstrukcijo — in mi Slovenci sami jim tudi to svetujemo — moramo priznati, da imajo Čehi proti temu jako važne razloge, katere naj vračujejo vtis, ki žele trajnih normalnih razmer v parlamentu. Če se danes obstrukcija opusti, se pač dosežejo začasni uspehi, vladi in državi privolile bi se najnujnejše stvari, a ko bi potem večina zahtevala, da se kaj stori, kar spada v njen program, koj bi nastopila manjšina z obstrukcijo in večina bi tako imela nalogo dovoljevati večkrat odijozne stvari, sicer bi se pa samo to zgodilo, kar bi hotela manjšina. Tega položaja tudi ne izpremeni načrt jezikovnega zakona, katerega je vlada predložila. Ne oziraje se na to, kakšen je ta načrt, se mora priznati, da bi tak ali boljši načrt, če bi se bil predložil tistikrat, ko so se naredbe razveljavile, vse drugače vplival, kakor sedaj, pod pogojem namreč, če bi se bili Nemci vzeli v obljubo, da ne obstruirajo proti jezikovnemu zakonu. Po svoji dolgotrajni obstrukciji so že bili tako vpehani, da bi se bili v to zavezali. Oni so pa brezpogojno zmagali in danes jih ni volja odpovedovati se skrajnih sredstev, če bi se poskušalo jezikovno vprašanje z večino vrediti tako, da bi jim ne ugajalo.

Ti zakoni pač niso taki, da bi jih mogli Čehi sprejeti. Nečem se spuščati v podrobno razpravo teh zakonov, omenim naj samo v obče, da bi ti zakoni potisnili češki jezik nazaj za sedanjo prakso. V Libercih se na pr. danes s Čehi češki razpravlja, v bodoče bi se to godilo samo s tolmači. Na Češkem naj bi smele v nemških okrajih vlagati češke vloge samo take stranke, ki niso nemščine zmožne in razpravljalo bi se s takimi strankami kakor pravim samo s prestavljalci. Advokat ali notar Čeh bi se ne smel toraj nikdar posluževati svojega jezika in kako naj kaka druga stranka izkaže, da ne zna nemški? Med takimi strankami in sodiščem posredujejo prestavljalci to je tolmači. Komur je v spominu neka razprava, ki se je vršila pred par meseci pri trgovskem sodišču v Trstu, kjer sta dva slovenska odvetnika tako prestavljanje ad absurdum spravila, ta mi pritrdi, da je tako prestavljanje iz stvarnega stališča nemogoče. Nikdo ni zmožen točno in zanesljivo kurentno prestavljati, kar stranke v drugem jeziku govoro. Za točno prestavo je treba miru, časa in premisleka. Pa ne glede na stvarno nemogočnost, kako naj se Čehi puste v lastni domovini, v kateri je bila pred časi češčina jedini uradni jezik, tako degradirati v tujce, da ne rečem helote? in kako je moč od njih zahtevati, da sprejmejo določilo, da se smejo posluževati svojega jezika, še-le, ko izkažejo, da ne znajo nemški!? To so nespremenljive določbe jezikovnih načrtov, a če bi jih hotela spremeniti večina, odgovorila bi na to nemška manjšina z obstrukcijo in tako ni moč parlamentarno dognati pravičnega jezikovnega zakona, dokler se ne zatre za vselej vsaka obstrukcija. Zato pa Čehi zahtevajo, naj se jim v naprej pripozna notranji jezik, dobro vedoč, da če ga z obstrukcijo ne izsilijo, ga zakonitim potom, dokler vladajo take razmere, ne dobe.

Te in druge razloge imajo Čehi za svojo obstrukcijo in vender želimo in jim svetujemo, da bi jo vsaj začasno opustili. V to nas pa sili naš lastni kritični položaj. Kam pelje obstrukcija? Najprej k vporabi § 14. To pa ne gre več dolgo in to zato ne, ker z § 14 se ne dobi denarja, katerega država krvavo potrebuje, ker prihranki prejšnjih let so pošli, in če je država nakazana samo na redne dohodke, lahko pride vsaki dan v finančne stiske. Tudi ni moč misliti v tem položaju na nikake investicije, bodisi večje ali manjše recimo neizogibno potrebne železnice ali kar posebno moje volilce zanima, podržavljenje pošt, zgradba sodnih poslopij itd. Denar se dobi samo z absolutizmom to je z zistiranjem ustave in moje mnenje je, da plovemo proti njemu, če se ne posreči obstrukcije, naj je češka ali nemška, trajno ustaviti.

Vladanja s § 14 in še bolj absolutizma se imamo pa mi nekoliko bolj bati, kakor Čehi. Vsa važna mesta so zastavljena z našimi nasprotniki in ob vsaki odgoditvi državnega zbora občutimo njih pest. Parlament je edini kraj, kjer nam je moč zastopati svoje težnje, v deželnih zborih izven kranjskega smo ob besedo. Nam je torej močno ležeče na tem, da pridemo zopet do normalnih parlamentarnih razmer. Želimo teh razmer zaradi uredbe jezikovnih razmer pri nas samih. Res, da se s sedanjimi predlogami vreja to vprašanje samo za Češko in Moravsko. A to, kako se vredi tam, je za nas velikega pomena, ker, kar se tam prizna manjšinam, moralo se bode priznati manjšinam tudi pri nas. In tudi to je velikega pomena za nas, da se poskuša to vprašanje rešiti v državnem zboru. Obžalujemo, da Čehi tako strogo reklamirajo uredbo jezikovnega vprašanja za deželne zbore. Državni zbor je predložen, dosti se da oddati deželnim zborom, a če se odda le-tim jezikovno vprašanje, je to naravnost vprašanja našega narodnega obstanka. Kdo naj prisili naše deželne zbore, da sklepajo jezikovne zakone v obče in da bi bili pravični? Glede tega nam je kakor ugoden pojav bilježiti to, da so Poljaki, ki istotako zahtevajo kompetenco deželnega zbora, to strogo stališče opustili. Vse to in veliko železnično vprašanje, s katerim je vlada stopila pred zbornico, — o tem še pozneje nekoliko besed — nam vzbuja želja, da bi prenehala obstrukcija. To je naše slovensko stališče. Vrhu tega pa ne moremo prezirati tudi splošnega stališča.

Nemški šovinizem je prikipel do vrhunca. Pri nas je zmagovit, vrši se mu vse v prilog tudi izven Avstrije. Vprašati se moramo, ali kaže pod takimi razmerami tirati stvar do skrajnosti in ali bi ne kazalo za sedaj zbirati svoje moči, da ohranimo, kar imamo, in da ne postavimo še tega v nevarnost. Sedaj gotovo ni čas ugoden za pridobivanje in to velja za Čehe tako, kakor

za nas. Kakšen veter bi pihal pod absolutizmom, kateremu, kakor sem že omenil, se bližamo, če obstrukcije ne prenehajo, to naj premislimo in pridemo gotovo do prepričanja, da imamo vsi mnogo zgubiti.

Iz teh pomislekov želimo, da obstrukcija preneha, da ne pride parlamentarizem v nevarnost, toda več kakor želje ne moremo in nočemo izraziti nasproti Čehom, mi jim moramo prepustiti, da sami odločijo. Udeležujemo se ne obstrukcije in Čehi tudi tega od nas ne zahtevajo in ne pričakujejo. Drugače bi bilo, če bi se hotela Čehom sila delati, čeprav mislimo, da vsaka sila bi bila zaman. Obstrukcijo se potlači s silo za eden, dva dni, tretji dan že zopet ostane in kaj je potem pridobljeno? To je naše stališče glede češke obstrukcije, kakor se je določilo v naši parlamentarni zvezi.

Tako se glase politična izvajanja, ki jih je podal svojim volilcem dr. Ferjančič, in ki potrjujejo, da smo v „Novicah“ doslej prav tolmačili, politične pojave v naši državni polovici.

Politični pregled.

Položaj gotovo še nikdar ni bil tako zamotan, kakor je sedaj. Čehi so izjavili, da ne odnehajo od obstrukcije, dokler se jim ne da zadoščenje za preklic jezikovnih naredb, pokazali pa so svojo miroljubnost v tem, da so stavili Nemcem nove propozicije. Toda Nemci nečejo tega, ker sploh nečejo uprave, vsled katere bi oživela desnica. Vlada se na svojo roko ne upa ugoditi češkim zahtevam, ter bi rada vsaj Poljake in katoliške Nemce pridobila za boj zoper obstrukcijo, ki pa se na noben način ne posreči. Sam Körber ne ve, kaj se zgodi, za kaj se odloči ali za razpust, ali za aktiva. Körber in Rezek sta bila v torek pri cesarju in tam je pač bila izrečena odločilna beseda. Morda se državni zbor niti 6. t. m. več ne snide.

Kriza v ministrstvu. — Razni listi poročajo, da odstopita v kratkem dva ministra oziroma samo jeden, toda ime se ne imenuje nobeno.

Delegaciji sta imeli v sredo zadnjo sejo. Odobreni so bili seveda vsi proračuni. Pri razpravi o proračunu ministrstva zunanjih del se je vnela velika debata, v kateri so zlasti Čehi odločno nastopili zoper trozvezo in zoper ministra grofa Goluchowskega.

Kallay in Szell. — Skupni finančni minister Kallay se je madjarskim veljakom silno zameril. Szell je naravnost začel vojno proti Kallayu, ker baje v Bosni ne zastopa dosti dobro madjarskih koristi.

Kvotna pogajanja v Budimpešti so dognana in večina članov kvotne deputacije je zopet sprejela lanski kompromisni predlog, ki dobiva kvotno razmerje 34·4—65 6. Nič ni pomagalo, da so štirje člani avstrijske kvotne deputacije: Povše, Fort, Kaiser in Zedwitz kazali na krivice, ki izvirajo za Avstrijo iz tega razmerja, in zahtevali, naj se vzame za podlago število prebivalstva in naj se na podlagi tega določi vsaj razmerje 35,65. Ostali so v manjšini s svojimi predlogi in predlog odseka sedmorice je obveljal z 8 proti 4 glasovom. Dva člana sta opravičila svojo odsotnost. Prodrli so sicer predlogi večine, naj se naroči vladi, da pravočasno stopi v dogovor z ogarsko vlado, da se doseže sporazumljenje glede pravičneje podlage in izračunanje kvoto, toda ti nasveti ostanejo bržkone samo želje, na katere se nihče ne bode oziral. Ogri namreč računajo na nezdrave odnošaje v avstrijskem parlamentu in kujejo iz njih za-sé kapital.

Dr. Plener o carinski zvezi z Nemčijo. — V budgetnem odseku avstrijske delegacije sprožena misel o carinski zvezi med Avstrijo in Nemčijo je dala povod, da se v obeh državah temeljito pečajo s tem vprašanjem. V ta razgovor je po poročilu nekega berolinskega lista posegel tudi predsednik avstrijskega najvišjega računskega dvora dr. Plener, ki pravi o tej zadevi med drugim tudi to-le: Malo nade je, da bi se uresničila ta zveza. Gotovo se odobri trgovinska pogodba, ki poteče v treh letih. O tem ni nikakega dvoma, kajti ne moremo si misliti, da bi bila naša monarhija intimen zaveznik Nemčije, med tem pa bi bila z njo tarifno vojsko. Na drugi strani pa je pot od trgovinske pogodbe do carinske zveze zelo dolga. Že pri sklepanju zadnje trgovinske pogodbe se je pojavila mogočna opozicija med nemškimi agrarci, ki bodo po mojem mnenju še z večjo silo upirali obnovitvi te pogodbe po preteku treh let In kakor v Nemčiji, bi menim tudi v Avstriji ne pozdravljali carinske zveze. Avstrijska industrija, na čelu jej češka industrija, uvidi v tej zvezi nevarnost. Carinska zveza z Nemčijo zdi se toraj danes naravnost nemogoča. — Torej že ozirom na avstrijsko industrijo ne kaže sklepati zveze z rajhom, kaj pa še z ozirom na avstrijsko notranjo politiko in večino slovanskega prebivalstva.

Srbija. — Iz Srbije čuti je čedalje vznemirljivejih vesti. Ministerstvo Gjorgjevič se ne more dolgo držati, da si to srbski vladni krogi vedno zanikajo. Resnično je, da Milan še vedno gospodari mesto svojega sina in da ta izdajica lastnega naroda hoče imeti še upogljivejšo marijoneto, kakor je dr. Vladan Gjorgjevič. Zato se utegne v kratkem zgoditi, da pride na krmilo nekdanji regent Belimarkovič, ako ne prodere kralj Aleksander z Avakumovičem, nekdanjim liberalnim ministrom. Gotovo pa zmaga Milan nad svojim sinom. Čuje se tudi, da je Gjorgjevič radi tega postal nemogoč, ker se je že večkrat spozabil proti — Rusiji. Aleksander in prav skrivaj tudi Milan pa želi zbližanja z Rusijo prej ko prej. O tej nameri je nedavno tudi spregovoril ruski poslanik na avstrijskem dvoru grof Kapnist, kateri je pa pri imenovanju Milanovega imena pri ruskem carju prišel skoro v nemilost Car mu je baje zaklical: „Ako mi to ime (Milanovo) še enkrat izpregovorite pred menoj, grof, ste ob službo“! V Stari Srbiji se pojavljajo čedalje nevarnejši nastopi od strani Arnavtov. Noben kristjan ondi ni več varen življenja; zlasti napadajo ti divjaki konzule vnanjih vlasti, kar se je zgodilo na avstrijskem, ruskem in tudi na srbskem konzularnem uradniku. Srbska vlada se pritožuje pri turški, a ta jej niti odgovora ne da. — Vse te reči pa ščuje nemška politika, ki hoče na Vzhodu nekaj zdražiti proti Rusiji.

Bursko odposlanstvo v Ameriki. Burski odposlanci so srečno dospeli na severna ameriška tla in bili v Novem Jorku navdušeno sprejeti. Za njih vsprejem se je sestavil poseben odbor, ki bode poskrbel, da bode deputacija sprejeta na merodajnem mestu in se jim izpolni želja, ki jih je dovedla v Ameriko Že večkrat se je pokazalo, da je ameriško prebivalsto po veliki večini vneto za bursko stvar in da bode, kakor stvari sedaj stojijo podrl pri prihodnjih volitvah za predsednika le oni kandidat, ki simpatizuje z zatiranim prebivalstvom južno-afriških republik. V poslanski in senatski zbornici imajo te vrste politiki večino in je toraj umevno, da so bili odposlanci pri dohodu na ameriška tla vse drugače sprejeti, kakor pri sorodnih jim Nemcih, kjer oficijelni krogi ničesar niso hoteli čuti o njih dohodu na evropska tla. Seveda je tudi v severo-ameriških oficijelnih krogih precej mrzlote nasproti burski deputaciji, ker se Mac Kinley kolikor toliko boji oholih Angležev, vendar se pa ne upa te mrzlote kazati javno, dobro vedoč, da je njegova predsedniška čast odvisna od Amerikanov in ne od Angležev. Vsled tega je tudi sklenil ministerski svet, da vsprejme bursko deputacijo kakor druge diplomate in sprejme od nje poverilna pisma, ako jih nosi seboj. Meni pa, da mu bode pri tem zelo olajšano posto-

panje, ker deputacija neki nima nobenih te vrste papirjev. Seveda s tem ne bode vse opravljeno in načelnik deputacije goji najboljše nade.

Vojna v južni Afriki se bliža koncu. Angleži so brez boja zavzeli Johannesburg in so na potu v glavno mesto Pretorijo. Buri niso več v stanu se zoperstavljati. Te dni se je slovesno progiasilo, da je Angleška otelesila svoji državi oranjsko republiko in v kratkem se tako zgodi s Transvaalom. Kmetskih republik v južni Afriki ni več.

Obrtnija.

O dopisovanju mej trgovci in obrtniki.

Tudi najzaslepljenejši šovinist ne more tajiti, da smo Slovenci tako v trgovskem kakor v obrtnem oziru še vedno popolnoma odvisni od Nemcev in Lahov. To je resnica, najsi je tudi bridka. To odvisnost utrjuje še to, da je celo na Slovenskem samem večja trgovina in obrtnija v nasprotniških rokah. Večjih trgovcev in obrtnikov je šele jako malo naših in zato bi bilo zastavljati vse moči, da si vzgojimo krepak in omikan trgovski in obrtniški stan. Kako se v tem oziru pri nas dela, to kažejo — konsumna društva.

Naravno je, da je pri takih razmerah korespondenca mej manjšimi trgovci in obrtniki ter mej njihovimi liferanti večinoma nemška ali laška. Zlasti tisti trgovci, ki se niso šolali v novodobni šoli se krčevito drže nemške korespondence, česar jim naposled ni zameriti.

Mej slovenskimi trgovci smo že pred leti izvojevali slovenskemu jeziku precej veljave, dasi je še vedno nima take, kakšna mu gre. Slovenski trgovci in obrtniki si danes dopisujejo med seboj večinoma slovensko in rabijo nemščino le tedaj, kadar so v zadregi za izraze. Na svojo žalost moramo namreč priznati, da še nimamo potrebne terminologije in da niti moči nimamo, ki bi nam jo sestavile.

V trgovini zadobi slovenski jezik pač šele tedaj vso tisto pristoječo mu veljavo, kadar dobimo svojo trgovsko šolo, a ker se to še ne zgodi tako kmalu, moramo gledati, da vsaj kolikor je mogoče uvedeno v trgovino in v obrtnost slovensko korespondenco. To je ne le političnega in narodnega, nego tudi socijalnega pomena, zakaj čim večjo veljavo si pridobi naš jezik, toliko več naših ljudi dobi boljše službe, toliko bolje se bodo plačevali slovenski korespondentje.

Slovenski trgovec na deželi in v mestu lahko k temu mnogo pripomoreta. Liferant ima od kupčije z manjšim trgovcem ali obrtnikom dobiček, manjši trgovec ali obrtnik je nasproti njemu konsument, četudi kupljeno blago naprej proda ali obdela, in zato ima liferant dolžnost, da kolikor moč ustreza odjemalcu v vsakem oziru.

Ko bi slovenski trgovci svojim liferantom dopisovali samo slovenski, in bi zahtevali slovenski odgovor, bi bilo kmalu bolje. V Dalmaciji so pred nekaj leti Hrvatje tako začeli in dosegli mnogo. Zdaj imajo na Dunaju v največjih trgovinah že povsod svoje hrvatske korespondente oziroma imajo zvezo z ljudmi, ki jim prestavljajo hrvatske dopise in dotične odgovore. Kar velja za Dunaj, velja še v večji meri za Trst. Ta ali oni bogati liferant se morda ne bo udal, ali mesto njega je vsak dan dobiti sto druzih, ki bodo radi ustregli vsaki zahtevi naj so še taki iredentovci ali prusofili.

To isto velja tudi glede potnikov. Ako bi slovenski trgovci in obrtniki odslovili vsakega potnika, ki ne zna slovenski, poiskali bi liferantje kaj hitro jezikovnozmožnih ljudi. Nekateri jih imajo že danes. Trgovski potnik, ki ne zna hrvatski, se že več ne pošilja na Hrvatsko ali v Dalmacijo.

To so stvari, katere se dajo lahko izposlovati treba je samo nekoliko dobre volje, saj ve vsakdo, da Nemec in Lah rada odjenjata, kadar je kaj zaslužiti.

Kmetijstvo.

Govedoreja.

(Dalje.)

Po novem besedilu § 7. obhoditi bi morala licencovalna komisija 158 stajališč, katera so sosebno v hribovskih krajih večkrat po uro daleč med seboj oddaljena, vsled česar bi licencovanje trajalo tri do štiri tedne.

Tako znatne daljave med posameznimi vasmi in celo med posameznimi kmetijami pa se ne nahajajo samo v Kranjskem okraju, temveč tudi v skoraj vseh drugih okrajih dežele ter bi vsled tega nameravano licencovanje v stajališčih vsled zaradi velikih stroškov, ki so s tem združeni, bilo skoraj povsod neizvršljivo.

Z ozirom na velike oddaljenosti v hribovskih občinah bi tako licencovanje imelo nekaj vrednosti za posestnika bika, dočim se isto lahko opusti v občinah po ravninah, kjer itak že sedaj med stajališči bikov in med posameznimi licencovalnimi krajl ni nikakih znatnih razdalj. Po pravici se toraj sme trditi, da je licencovanje v stajališčih tamkaj, kjer bi bilo za posestnika bika v resnici nekaka olajšava, zaradi velikih stroškov neizvršljivo, tamkaj pa, kjer bi se vsekako dalo izvršiti, pa bi bilo brez posebnega pomena ter bi ne bilo vredno s tem spojenih večjih stroškov.

Vzled mnogo dalje časa trajajočega licencovanja in vsled večjega pota, ki ga prehodi komisija, bi potni stroški edino le za okrajnega živinozdravnika mnogo več znašali, kakor so bili do sedaj skupni stroški licencovanja, vsled česar o zmanjšanji teh stroškov niti govora ne more biti, posebno še, ker prihranki vsled skrčenja števila članov ne bodo toliki, kakor se morda pričakuje.

Iz tega stališča se še celo to ne more priporočati, da bi se vsaj v vsaki občini moral določiti jeden kraj za licencovanje, ker bi bilo to v okrajih z mnogimi

majhnimi občinami istotako združeno z večjimi stroški kakor do sedaj.

Po obstoječih predpisih ima le činovno višji politični uradnik pravico, zaračunati si potne stroške, dočim ima drugi le pravico do dnevščin.

Če se torej predstojnik političnega okrajnega oblastva ali njegov namestnik izloči iz licencovalne komisije, znižajo se dnevščine po razmeri več ali manj časa trajajočega licencovanja in po razmeri činovnega razreda posredujočega političnega uradnika in sicer, n. pr. za 3 dni za 7 gld. 50 kr. do k večjemu 13 gld. 50 kr., in za 10 dni za 25 gld. do največ 45 gld., ker bi doslej od političnega konceptnega uradnika navadno po X.—VIII. činovnem razredu zaračunjeni potni stroški sedaj pristajali okrajnemu živinozdravniku po izmeri XI. činovnega razreda.

Z ravnokar omenjeno naredbo prihranilo bi se torej poprečno za vsak političen okraj približno 25 gld., dočim bi se s to prenaredbo zakona glede zvedencev dosegel nekoliko znatnejši uspeh, ker bi se s tem stroški za vsak političen okraj dali poprečno znižati za 50 gld., če bi se v bodoče za vsak sodni okraj ali pa tudi le za en del okraja določil jeden zvedenec.

Vsekako so to taki zneski, ki glede na predpisano davčno svoto političnih okrajev, oziroma glede na veliko število plemenskih krav in telic, ki v posameznih okrajih znašajo po 4000 do 13.000 ter torej poprečno blizo 8000, pač skoraj ne pridejo v poštev ter torej tudi nikakor niso vzrok, da obstoječi zakon ni še povsod dosegel zaželjenega uspeha.

Glede v načrtu zakona določene sestave licencovalne komisije se mora opomniti, da ista nikakor ne zajamči objektivno, edino le na strokovnjaško izvedenost se opirajoče razsodbe, kajti okrajnega živinozdravnika bi župan in pa kmetski zvedenec lahko vedno premagala ter bodo na razsodbo teh dveh, čeravno bo morda marsikaj prava, gotovo prav pogostokrat vplivali lokalni oziri.

Kdor pozna razmere v kmetskih občinah, mora pač pritrditi, da se bo župan v mnogih slučajih, če ne bo na razpolago zadostno število za pleme dobrih bikov, izrekel za licencovanje vsakega, še tako nesposobnega bika ter bo v največ slučajih za to pridobil tudi kmetskega zvedenca, kateri mora, ker je iz istega kraja doma, imeti vsekako gotove ozire.

Zaradi tega so se torej tudi skoraj vsa okrajna glavarstva z vso pravico izrekla proti temu, da se župan privzame kot član v licencovalno komisijo, ker je on takorekoč stranka ter vrh tega vplivajo nanj še različne druge razmere in oziri, pri tem pa v mnogih slučajih še celo živinorejec ni, ampak le gostilničar ali sploh obrtnik ter je kot takemu vsa živinoreja le v toliko mari, da se izogiblje nakupu bikov in njih vzdrževanju od občine.

Nasproti pa so tekom let pokazale skušnje, da je v prid te zadeve čeravno ne neobhodno potrebno, vender pa želeti, da predstojnik političnega okrajnega oblastva, oziroma njegov namestnik ostane kot načelnik licencovalne komisije, tako da s tem spojeni prav neznatni večji stroški ne morejo priti v poštev. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

(Dalje.)

„Govoril? Ljuba moja. Govoril?! Jaz ga bogme tedaj še nisem videl. A sedaj sem ga videl in ga poznam. On se ne bo pustil kar tako z lahko žaliti. Da mi tudi za nos je nevarno mešati se v ta prepir. Kako bi naj ne prišla v sitnosti. Veš kaj! Grofu in grofinji se pokaže — figa. A nama pa — Sibirija!

„Kaj? Kakšna Sibirija?! Ali si znorel ka-li? vskliknila je začujeno ženska:

„Ali pojdeš križ in evangelij celovat!? Kaj? Pojdeš?“ zavpil je takoj Norič.

„Ne, Bog obvari ne grem!“

„In po takem je sedaj . . . Prenaglila sva se. Ravrala nepremišljeno. Delo je začeto, a kako, da se konča — ve jedino le Bog. In naenkrat naji jamejo siliti prisegat. Ali midva rečeva: oprostite, ne moreva priseči. Sva le tako ta v en dan blebetala, da mrtve opravljala“.

„In kaj imava sedaj pričakovati Ignac Ivanič“?

„Sam ne vem! Izgovarjala se bova, ako . . . Trebalo bi kaj začeti . . . Takoj . . . Sicer utegne biti prepozno . . . In potem ne vem . . . E pa pustiva sedaj to. Saj je še jutri čas. Mogoče, da se vse z lepa uravna, brez šuma in brez kavsa . . .

Norič se je posilno nasmejal, mahnil z roko in začel takoj okrog njega stoječim otrokom in vnukom praviti in pojasnjevati, kje je kupil to in ono, in kolikor je moral plačati.

Nikogar ni pozabil, vrnivši se iz tujine Ignac Ivanovič; celo zagoreli dekli, služeči dvema materema, prinesel je rdečo pečo na glavo.

Dom, v kateri sta prišla Norič in mladi tujec bil je jeden največjih poslopij v tem delu Moskve. Zgradba se je nahajala, kakor vselej, v globini velikega dvorišča; le jeden del je segal v stransko ulico. Za domom se je razgrinjal veliki sadonosnik z mladim drevjem, kajti kakor se je videlo, bil je ta sadonosnik šele pred kratkim z drevjem zasajen. V tej zgradbi bilo je gotovo do sto malih in velikih sob, dvoran, obednic, razun jedne ogromne dvorane. Na dvorišču je bilo brezštevila gospodarskih poslopij: od konjskih hlevov, napolnjenih s konji, — do kletij in ledenic, katere so rabili nešteti grofovi služabniki. Samih krav je bilo polstotine v hlevu, ali samo pet jih je bilo za gospodo — ostale pa so molzli dvorovi in nahlebniki, kojih ni bilo malo.

Ta dom bil je malodane ves razsvetljen vsaki večer, razum ogromne dvorane, v kateri se dalje nego deset let ni prižgala niti jedna sveča, kajti hišni gospodar ni prirejal večerov in plesov, a banketi pa, kojih se je bilo včasi udeležilo do tristo in petsto oseb, vršili so se po dne in se končali še pred mrakom.

Vso to ogromno poslopje bilo je pusto, le oni del, ki je segal v stransko ulico imel je svoje prebivalce in bil oživljen. Tu, v osmih ali desetih sobah je živel skromno grof z mlado svojo soprogo in otrokom. V pritličju in v stranskem poslopju pa je stanovala mnogoštevilna grofovska družina.

Vzrok, vsled kojega je stala zgradba tako zapuščena, bil je priprosti lastnik zgradbe, bo jaz in grof postal je neuljuden, ni maral za nikogar in bil najrajši sam. Poredkoma, dva ali trikrat v letu, obiskali so ga sorodniki, otroci njegovega ranjkega brata s svojimi otroci, vsega tri pokolenja. Nedavno se je tudi četrto pojavilo na rokah pestunij in dojenic. Ti sorodniki ostali so v Moskvi vselej mimogrede. Za nekaj dnij je oživela zgradba. Razlegali so se veseli, mladi glasovi in otroški pisk in vrisk, no potem pa je zopet zavladala prejšnja tišina in le nekaj je bilo opaziti na tem domu: dasi vedno pust — vender ni bil čmerikav.

Povod je bil ta, da je v stranskih poslopjih in oddelkih prebivalo mnogo naroda, a med prebivalci kraljeval je vselej: mir, tihota in složnost, raz vseh obrazov je sijala zadovoljnost in sreča. Od glavnega oskrbnika in vratarja do zadnjega hlapca do najzadnje dekle — vsi so živeli složno, srečno je zadovoljno, noben ni stradal in nikdo jih ni ošteval.

V tem domu, uže mnogo let, ni nikdo koga udaril. Jedino, kar je strogo kaznoval stari grof bilo je to, če je kdo domačih svojega tovariša kakor si bodi neopravičeno razžalil. Vsaki kuharski deček, dvornikov sinček, kadar je nezasluženo staknil četudi rahlo plusko od kogar koli, grozil se je včasih celo rodnemu očetu ali materi:

„Le čakaj: grem gospodu povedat“!

Prigodilo se je včasi, da je kak mali prebivalec zgradbe, ki je komaj od zemlje molel, drzno ustavil starega grofa in se smelo pritožil:

„Mene so natepli“.

In stari grof je pristopil takoj k preiskavi in obsodbi.

„Grof Aleš Grigorjevič Zarubovski je znan po celi Rusiji“! govoril je grof sam pri sebi. A radi česar? Zato ker je pravicoljuben, služi pravici, kakor da je ta pravica — njegova gospa.

X.

Ob jednajstih po noči, ko je ves ogromen dom potemnel in spal trdno in brezskrbno spanje, priropotal je na dvorišče isti pozlačeni voz z istimi jezdeci. Visok, prileten dostojanstvenik v dragocenem soboljem kožuhu s precej veliko, globoko na ušesa potegnjeno kapo, z ogromnim mufom na rokah, stopil je s pomočjo postrežljivih jezdecev iz voza, in držan od njih, stopal po kamenitih stopnicah.

Nikdo mu ni prišel naproti. Jeden jezdecev je odprl vrata in šele, ko je slekel mogočnež v vratarjevi sobi kožuh in odložil kapo, in zasijal v svetlobi dveh gorečih sveč v svoji dragoceni opravi, svojimi redi in odlikovanji, tedaj se je prebudilo nekaj strežajev, in sam gladni vratar, ter se zavedlo.

„Gospoda ste zaspali, bedaki“! izgovoril je žlahtnik surovo, ali ta surovost bila je nekako nalašč prisiljena.

„Ti zaspanci zaslužijo, da bi jih kar precej na tepli, Aleš Grigorjevič“! menil je zal hajduk, ki je bil načelnik jezdecev, spremljajočih pri vsakem izletu grofa. „Ko smo prišli, bi morali tiho palice poiskati in jih po vrsti pošteno namlatiti“!

„Tebi je vedno le pretep v glavi! zavrnil ga je grof smejoč. Kaj je to takega, ako človek sredi polunoči zaspi! Ljudje mislijo: a kdo sili gospodo ponočevat, o polunoči se po Moskvi potikati, v gosteh in po plesiščih. Ko bi mi oni le opoldne tako zasmrčali — bi jim že pokazal“!

In grof, zagrši vstopivšega hišnika, je čudež se dodal:

„Zakaj ne spiš“?

„Nekaj imam vam povedati . . .“ odgovoril je familijarno hišnik.

„Sedaj o polunoči? Pelina si se prejedel . . . Pojdi spat . . .“

„Nisem se ne. Jaz grem za vami z naročilom . . .“

„Nu, pa idi . . . Da bi te pes! . . .“

Grof je prišel na vrh in se podal skozi nekoliko temnih gostilnic. Pred njim sta nesla dva strežaja prižgane sveče. Prostrane in visoke sobe z bogatim pohištvom; zrcala, bronze, slike — vse, ustajaje iz teme, trepetalo je nekako v brleči svetlobi nesočih sveč. Stopinje dveh strežajev grofa samega in hišnika, razlegale so se zvonko po parketu in odmevale daleč po domu, izgubljaje se pod karnirami vičurnih in poslikanih stropov.

Slednjič, dospevši do skromnih svojih sob, kjer je bila spalnica in kabinet starega dostojanstvenika, usedel se je on v naslanjač. Takoj so primaknili k njemu majhno uže za rana pokrito mizico, na koji so stale tri sklede: prosto kvaša.

Došli s plesa dostojanstvenik se očividno ni dotaknil general guvernerjeve večerje, a se zanašal na prosto, vsakdanjo svojo večerjo, ki je bila vedno ista celih dvajset ali trideset let. Bojar je postavil pred se skledo z galuskom in dejal stoječemu pred njim hišniku:

„Govori torej Makar! Ako si tako trmast kakor osel . . .“

„Ne, Aleš Grigorjevič, jaz še malce počakam. Preje se najej in kaj pobrbljava, a ko se naješ — potem povem jaz svoje naročilo. In celo naročilo povedano bode s tremi besedami.

„Ne čenčaj! Povej“! rekel je uže nekako srdito grof.

„Pri Bogu, ne morem! Oprosti . . . ne srdi se. Jej preje“.

Grof je položil žlico, katero je bil nesel k ustom, na krožnik in uprši presenečeni pogled v hišnika, dejal nemirno:

„Neumnež! Saj nisem kak novi bedak, da bi ne vedel zakaj hočeš, da najpreje večerjam, kajti znano ti mora biti naprej, da me bode tvoje poročilo zbegalo in mi pregnalo ves tek do večerje“.

Hišnik se je zmedel in malo ustrašil, nekako čudno zmigal z ramama in dvignil z rokama ter odgovoril polušepetaje:

„Ne, Aleš Grigorjevič čemu bi le begalo, ampak čudil se bodeš tej nepričakovanosti . . . Le jej preje! Nič ni hudega, pravim, nič ni hudega . . . Samo nekaj nenavadnega je . . .

„Povej torej“! dejal je grof in med tem nehote bistro udaril z žlico po krožniku.

Zdajci se v vratarjevi sobi uže nista več nahajala dovtipno se pomenkujoča prijatelja. Hipoma sta se izpremenila: jeden v dostojanstvenika, drugi njegov sluga v — hišnika.

„Norič se je z gospodom pripeljal“, jel je praviti hišnik.

Grof se je tiho začudil, potem osupnil in jedva slišno vzdihnil.

„Kedaj“? vprašal je po kratkem molku.

„Ravnokar, srečali so te baje blizu doma. Da se niso zvrnili, pripeljali se bi bili še pred mrakom.

Nastopil je molk. Dostojanstvenik je sedel mirno ter zrl na krožnik, kjer je ležala laguska in žlica, s kojo je bil zaropotal. Roka je ležala na mizi poleg žlice; ali prsti so jo izpustili. Hišnik je pazno motril grofov obraz in zapazil, da je njegovo poročilo večega pomena za starega grofa, nego se je on mislil.

Vsem pri hiši je bilo nekoliko znano, a bolje še hišniku, da je Norič, ki je živel iz milosti pri grofu, rodom poljski žlahtič, bil poslan v tuje, kraje in da se ne vrne sam. Kako je prišla ta vest med domače — je bilo težko reči. Grof je naročil Noriču svoje naročilo na samem, med štirimi očmi, prošlo jesen. Ali Norič je imel ženo, njegova žena je imela otroke in prijateljice, a prijateljice so imele zopet svoje prijatelje in prijateljice. In na ta način se še Norič ni pripeljal pridno iz Moskve do Smolenska, ko so si uže vsi domači šepetali tajnostno na ušesa, da je Norič odpotoval v tuje kraje in se vrne z zamorskim grofičem.

Po nekoliko trenutkov trajajočem molku vzdignil je grof zamišljeni, in kakor se je videlo hišniku, otoženi pogled in izpregovoril:

„Ali si ga videl“?

„Noriča? Seveda sem ga videl. Sedaj bržkone spi“.

„Kakega Noriča! Porednež! Kaj meni mar Norič! Mari ga še nikdar nisem videl! Vprašam: ali si videl onega . . . Nu njega. Nu tega gospoda . . . Došlega gosta ka-li? Bedak“!

„Videl. Seveda. Sam sem ga spremil do sob“.

„Ali je še zelo mlad“?

„Mlad, seveda“.

„Je zal“?

Da. Prav zal je.

„Je majhen, ali visoke rasti? vprašal je grof z nekako drugim povdarkom v glasu ter pobesil oči znova na krožnik.

„Rasti je bolj velike. Tako . . . Kakor bi vam povedal . . . kakor ste vi“.

„Kakor jaz“? zamomljal je grof.

„Da, kakor vi“, ponovil je hišnik.

„Ali je grbonošen? Ali ima kljukast nos, kaj? vprašal je s šaljivim, nekako nenaravnim, posiljnim glasom grof.

(Dalje sledi).

Napad na škofa Strossmayerja.

Ob koncu predzadnjega državnozborskega zasedanja so vložili Wolf, dr. Pomer in sodrugi silno drzno interpelacijo, zakaj se je konfisciral članek nekega nemškega lista, v katerem listu je bil objavljen sramotilen članek o škofu Strossmayerju. Trdi se v istem članku, da je Strossmayer napadel pri vatikanskem cerkvenem zboru sv. Očeta Pija IX. tako srdito, da so ga vlekli kardinali z odra. Poslanec Žičkar je poslal interpelacijo blagemu starčku ter dobil od njega to-le pismo:

„Velespoštovani gospod, mili moj prijatelj! Hvala Vam lepa za prijateljski list, za vest, katera me je zelo razžalostila. Bodite pa uverjeni, da je vse ono, kar so pisali nemški listi, od prve do zadnje besede hudobna izmišljina in neistina. To se dela in razglasuje samo radi tega, da se sveta mati cerkev ljudem omrzi. Jaz sem vedno in vedno s celo dušo in celim srcem ljubil sveto mater cerkev in sedaj jo istotako ljubim. Svetujem pa tudi slovanskemu narodu, katerega osobito ljubim in spoštujem, da ostane zvest svoji sveti veri in svoji sveti cerkvi ne samo zavoljo svoje neumrljivosti in božjega izveličanja, ampak tudi zavoljo vsakega zemeljskega blagoslova, zavoljo prostosti, samostojnosti, slave in rešilne sreče na svoji zemlji. Vedno sem bil uverjen in sem še danes uverjen in sem pripravljen to potrditi tudi s svojo smrtjo, da je najvzvišenejše, najbožanstveneje delo božjih rok, milosti božje: sveta katoliška cerkev, v kateri in po kateri sprejema ljudski rod vse bogastvo božjega odrešenja. In ako iz posebne milosti in dobrote božje kedaj zagledam lice božje, bode to sam sad delovanja svete matere katoiiške cerkve. Vsled vsega tega sem sv. Očeta papeža Pija IX. iskreno ljubil in spoštoval kakor vidnega glavarja cerkve, kakor namestnika Jezusovega, nezmotljivega nadpastirja cerkve, a ljubil sem ga tudi radi tega, ker je bil vedno čist, pobožen, učen, reven in pripraven za vsako žrtev, ki jo je zahtevalo njegovo sveto, vzvišeno zvanje. Nikdar nisem govoril niti proti njemu niti proti rimski cerkvi. In še danes, stoječ ob robu groba in neumrljivosti svoje, ljubim in spoštujem

katoliško cerkev in se ne morem dovolj zahvaliti previdnosti božji, ki je izkazala milost, da sem rojen, odgojen od pobožnih katoliških roditeljev, da sem se izobrazil pri poštenih katoliških učiteljih, in da sem naposled postal duhovnik novega zakona. Sedaj sem, hvala Bogu doživel celo petdesetletnico svojega škofovanja. Tudi svetega Očeta Leona XIII. ljubim iz vsega srca in sem pripravljen zanj darovati tudi svoje življenje. Prepričan sem, da je poseben dar milosti in previdnosti božje, da so divne lastnosti in sposobnosti njegovega uma in srca v najtesnejši zvezi in slogi z nadnaravnimi njegovimi darovi, z nadnaravno njegovo nalogo. Mnogi bi v današnjem svetovnem vrvenju zdvajali, ako bi ne videli na čelu katoliške cerkve Leona XIII., najsvetejšega, najvzvišenejšega, moža najčistejšega, najrevnejšega, najslavnejšega, kateri je kedaj sedel na stolici sv. Petra. Vsak njegov korak, vsako njegovo dejanje, vsaka njegova okrožnica je pravi, živi dokaz onega božjega navdahnjenja, koje imenujemo nezmotljivost. Ponavljam, jaz ljubim, spoštujem in v zvezde kujem svetega očeta Leona XIII. In hvala Bogu svetemu, ta preslavni mož, vrhovni pastir cerkve božje tudi mene ljubi, spoštuje, skrbi zame in mi pri vsaki priliki izkazuje svoje zaupanje. Bog ga živi še dolgo, dolgo let in ga obdaruje z vsakim darom svoje svete milosti! To je moja razjasnitev, to je moja odkrita izpoved. Rad bi, da se to izve po celem svetu, osobito pa med slovanskim narodom, h kateremu spadam in katerega posebnim načinom ljubim in kateremu želim iz vsega srca srečo, slobodo, slavo. Bog Vas blagoslovi! Priporočam se Vašemu milemu spominjaju, Vaši bratski ljubezni in Vaši pobožni molitvi Vaš prijatelj

Josip Juraj Strossmayer,
škof bosanski in sremski.

Djakovar, dne 3. travnja 1900.

Novice.

— **Osebna vest.** Okrajni komisar v Novem mestu, gosp. dr. Stadler pl Wolfersgrün je poklican na službovanje v ministerstvo. Kakor znano, je gosp. dr. Stadler sorodnik ministra Calla

— **Odlikovanje.** Materijalni kontrolor pri rudniškem ravnateljstvu v Idriji, gospod Ivan Zazula je šel v pokoj in dobil tem povodom zlati zaslužni križec.

— **Državna podpora.** Poljedelsko ministerstvo je podelilo kmetijski podružnici v Zagorju na Notranjskem 500 K podpore za drevesnico.

— **Poroka avstrijskega prestolonaslednika** bode brez slavnosti med 15. in 22. junijem. Nadvojvoda Franc Ferdinand se poroči z grofico Chotek.

— **Prešernov kip.** V izložbi knjigotržca Schwentnerja razstavljen je Prešernov kip, katerega je modeliral akademični kipar Alojzij Repič, podstavek pa je oskrbela c. kr. obrtna šola. Kip je last „Matice Slovenske“.

— **»Slovenska Matica«** vabi na XIII. odborovo sejo v Ljubljani dne 6. rožnika l. 1900. ob petih popoldne v društveni pisarni. Spored: 1.) Naznanila predsedništva. 2.) Odobrenje zapisnika o CXX. odborovi seji. 3.) Poročilo gospodarskega odseka o računih za leto 1899. in o društveni hiši. 4.) Poročilo o pripravah za občni zbor. 5.) Tajnikovo poročilo. 6.) Eventualia.

— **Načrt ljubljanskega mesta** Ravnokar je izšel v založbi Ivana Bonača elegantni v 4. barvah litografirani načrt našega, po potresu lepo razcvitega mesta Ljubljane. Načrtu dodan je kratek obris mesta, voditelj po mestu, cena postrežčekov in izvoščekov. Poleg podobe glavnega mesta krasi načrt še 11 različnih javnih poslopij. Cena temu za tujca kot za domačina prepotrebnemu načrtu je samo 20 kr.

— **Naš rojak Fr Bučar** bode dne 2. junija nastopil kot gost v „Aidi“ na dunajski dvorni operi.

— **Volilni shod v Kranju** sta priredila v soboto zvečer ob pol. 9 uri gg. drž poslanec dr Ferjančič in dež. poslanec Šubic Shod se je vršil v gostilniških prostorih gosp. Mayrja ob mnogobrojni udeležbi.

— **Obrtna nadaljevalna šola v Kranji** priredi razstavo risarskih izdelkov, ki se otvori dne 3. junija to je za binkoštno nedeljo za teden dni

— **Nov vožnji red za Gorenjsko.** Jeseni bosta vozila dva nočna vlaka iz Ljubljane na Gorenjsko. Prvi bode odhajal iz Ljubljane ob 10. uri, drugi pa ob pol 1. uri po noči. Prvi zjutranji vlak bode že v Ljubljani ob pol 5. uri, drugi pa ob pol. 9 uri.

— **Samostan** v Stičini so ondotni Cisterzijani zelo lepo popravili. V samostanu je vseh skupaj 30 ljudij.

— **Ribničani** so poslali Krügerju razglednico z nebrojnimi častitkami seveda le s slovenskim naslovom.

— **Luna je premotila čuvaja** na ljubljanskem gradu minolo sredo ob 2. uri zjutraj. Vzhajala je namreč izza Jančjega hriba, o čemer se je žarelo nebo Čuvaj pa ima menda naročilo posebno paziti na vevško tovarno radi stavke in vesten v svojih dolžnostih, kakor je, ni imel časa poučiti se o vzroku žarečega se neba in kakor bi trenil je zagrmel z ljubljanskega grada topov strel v znamenje, da gori v okolici — seveda vevška tovarna. Gasilci so poskakali s postelj ter hiteli v Mestni dom, kamor pa jim je telefoniral čuvaj v grada, da ne gori v Vevčah marveč da samo „mesec gor gre“.

— **Stavka v Vevčah.** Minolo sredo so imeli delavci vevške papirnice prejeti zaslužek do dneva, ko so ustavili delo ter ob jednem tudi delavske knjižnice. Tako je odredilo vodstvo tovarne: v sredo pa je isto vodstvo naročilo delavcem, naj v četrtek dne 24 m. m. pridejo po zaslužek in knjižice. Temu pa so delavci oporekali, češ, da na praznik ne marajo prejemati plačila in knjižic, in dokler ne bo rešeno vprašanje gledé bolniške blagajne, ki sedem let ni imela občnega zbora ter se sploh vsa zadeva stavke temeljito in pravilno ne reši. Brezobzirnost, s katero vodstvo vevške papirnice postopa v sedanji stavki, govori glasno, kako je to vodstvo že vsa leta izkoriščalo in zatiralo ubogo ljudstvo ter priča, da je sedanja stavka le neovrgljiva posledica dolgoletnega krivičnega zatiranja. Res, lepe so morale biti razmere med delavstvom in uradništvom oziroma vodstvom v Vevčah, da je mej slednjim drznost in objestnost tako bujno vzrastla, kakor se vidi sedaj. Saj to vodstvo ošabno odklanja vsako pogajanje z delavstvom, katerega je izkoriščalo mnoga leta ter brezobzirno daje delavcem na izbiro dvoje: ali naj brezpogojno začne zopet delati ali pa naj pride vsaki po svojo delavsko knjižico! To je pravcato srednjeveško nasilje, ki se mora gnjusiti vsakemu poštenemu človeku. Res, tem bolj se moramo čuditi delavstvu, ki se ne da zapeljati svojemu skrajno užaljenemu čutu in ohranjuje red in mir. In vodstvo si je pač v svesti, kako globoko mora biti delavstvo užaljeno, sicer bi se ne bilo zopet izprosilo 120 mož vojakov v obrambo svoje kože. Tudi ta okolnost govori mnogo in človeku je trpko v srcu, če misli, da mora biti tudi vojaštvo na razpolago kapitalističnim pijavkam in jih — če tudi nehote, to se umeje — podpira v izkoriščanju delavstva in v trdovratnosti, kadar delavstvo, izrabljeno

do skrajnosti, zahteva svojih pravic A kdo podpira delavce in kdo se zavzema za njih pravo? Nihče! K večemu da jih o stavkah dobrohotno opominjajo ter nagovarjajo, naj se le udajo zahtevam delodajalcev, češ, da jim vsaj nihče ne bo mogel reči, da so trmoglavi, in s silo da se ne doseže ničesar. Skrajni čas je pač že, da bi se vse postavilo na stran šibkejšega zatiranca mesto na stran mogočnega zatiralca. In kdo ne ve, kaj se lahko zgodi potem, ako vevška tovarna res izvede svojo namero ter odpustivši vse dosedanje domače delavce najme tujih, bržčas Nemcev s Štajerskega?! To bi bilo gorostasno in v ljudstvu, ki se zdaj ogiba vsakemu nemiru, bi potem pač nevarno vsplamtela nevolja, kljub vojaštvu in in orožništvu Seveda bi ljudstvo končno zopet podleglo sili in še dolgo čutilo posledice svojega upora, a za nesreče bi pač bili odgovorni drugi. Naj še omenjamo tu, da se orožništvo v Vevčah vede vzorno napram delavstvu.

— **Več nego deseti brat**. Pod tem zaglavjem poroča „Slovenec“, da živi v Kostanjevici ubog črevljar, Pavlenč Fran, keteremu je žena podarila 11 sinov zaporedoma. Njih imena so: Fran, Josip, Miroslav, Anton, Leopold, Viktor, Vincencij Ivan, Leo, Mirko in Adolf Trije izmed njih so umrli vsi drugi pa so krepki in zdravi. Pred kratkim pa je plodna črevljarjeva žena povila dvanajsto dete — deklico Marijo, ki je stala mater življenje. Ubogemu čevljarju je ostalo devet nedoraslih otrok. Gospe, katere Bog ni obdaril z otroki, pač pa s premoženjem, bi imele tu lepo priliko storiti dobro delo krščanske ljubezni!

— **Semenj za volno.** Trgovska in obrtniška zbornica v Miskolcz-u naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se bo letošnji semenj za volno vršil v Miskolcz-u dne 13. junija.

— **Izvoz v Maroko**. C. kr. trgovinsko ministerstvo naznanja trgovinski in obrtni zbornici, da namerava ruska vlada v luko Tanger pošiljati ladije rusko-finlandske družbe iz Kadiksa in sicer je stavbinski les, čaj in sladkor, v katerih predmetih bi lahko Rusija v državi Maroko z drugimi deželami konkurirala. Glede na to, da bi lahko avstrijski izvozniki (eksporterji) ravno z lesom in sladkorjem velike uspehe dosegli in tako omenjene izdelke ugodno spečavali, se opozarja, na ugodno komunikacijsko zvezo z Maroko, ker avstrijski Lloyd vsak mesec enkrat svoje ladije pošilja v Tanger. Pri tem se tudi povdarja, da je c. kr. generalni konzulat v Tangerju v najširšem obsegu pripravljen dajati interesentom natančnejša pojasnila o izvoznih razmerah v Maroko.

— **Trgovsko ministerstvo** poroča trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se bode, kakor naznanja c. in kr. konzulat v Antverpnu, dne 8. junija 1900 dopoldan ob 11. uri v poslopju vojnega ministerstva v Bruselju vršila oddaja dobave vsakojake usnjevine, ki se potrebuje za vojsko. Vsa množina raznega usnja, katerega je treba dobaviti, znaša okoli 57 530 *kg* in 7300 parov različnih delov za obuvala. Natančneji pogoji so na vpogled v informacijski pisarni trgovinskega muzeja v Bruselju 18 Rue des Augustins, vzorci usnja, katero je dobaviti, pa pri vojnem ministerstvu.

— **Železna trgovina »Merkur« v Celju** jela je v ponedeljek, dne 28. m. m. delovati. Začetek kaže, kako potrebna je bila ta trgovina in res hvaležni moramo biti gosp. Petru Majdič-u, da je zmagal vse zapreke, ki so se stavile temu podjetju. Opozarjamo vse narodnjake, da posluje trgovina na debelo in drobno!

— **K protestantski veri** je prestopilo v Celji mnogo Nemcev in nekaj renegatov, mej temi tudi neki Kranjec rojen v Kranju c. kr. nadgeometer Emanuel Martiny.

— **Zveza nemških konservativnih kmetov na Štajerskem** ima dne 5. junija svoj shod v Gradcu. Proti Rokitanskega kmetski zvezi se je pred letom ustanovila ta zveza ter organizovala katoliške kmete.

— **Štajersko nemškutarstvo** triumfuje zopet, ker je cesar sankcijoniral zakon, naj se občina Slatina razdeli v dve občini, tako so jo jedno občino dobili nemškutarji v svoje roke.

— **Umrli.** Pretečeni četrtek je na Dunaju umrl znani strokovnjak v vodnih zgradbah c kr stavbni svetnik Ivan pl. Podhasky. Pokojnik bil je rojen leta 1831. na Češkem ter je dovršil svoje študije na pražki tehniki. Podhasky, ki je izdelal projekt za osuševanje ljubljanskega barja, bil je tudi na Kranjskem dobro znan. — Dne 29 m m je umrla na Trebelnem pri Mokronogu Marija Lokar, stara 70 let, bivša gospodinja gostoljubne Brganove hiše v Gor. Karteljevem in mati deželnega oficijala gosp. Fran Lokarja. N. v m. p.!

— **Nevihta in toča je obiskala** Dolenjsko in sicer napravila je ogromno škodo v občinah Kavi gori, Ravnem dolu, Vrhovem, Maljavah, Gorenji vasi pri Stičini, Št. Vidu, Radohovi vasi in na Raki pri Krškem.

— **Nesreča.** Sluga učiteljske pripravnice je pripravljal v svojem stanovanju rakete. Pri neki mešbi, hotel je namreč neko novo tvarino sestaviti, se je pripetila eksplozija ter vrgla razbito posodo slugi Sajovicu v obraz. Eksplozija je provzročila hitro smrt.

— **Pogreša se že 14** dnij delavec Anton Veber v Ljubljani. Delal je v Janeševi tovarni za usnje. Pri sebi je imel večjo svoto denarja. V svojem stanovanju je pustil vse svoje stvari in v tovarni delavsko knjižico.

— **Pobegnil je** iz Stare Loke pod policijskim nadzorstvom postavljeni, tujemu imetju jaki nevarni Jakob Vidmar, po dom. Cunjarjev.

— **Iz vode rešil.** „Slovencu“ poročajo iz Spodnje Idrije, da je minoli torek padel v potok Malenšico dveleten otrok Janeza Lampeta. Potok je odnesel otroka čez slap v tolmun. Ko je to 16letni Janez Rovtar zapazil, je skočil več metrov globoko v vodo ter rešil otroka gotove smrti.

— **Japonski princ na Dunaju.** Dne 23. maja je prišel japonski princ Kanin Kotohito iz Benetk na Dunaj. Princ prinaša evropskim dvorom „pozdrave“ cesarja japonskega.

— **Italijanski jetični kongres.** V mestni hiši v Neapiju bi se bil imel obdržavati kongres o tuberkulozi. Ob vsprejemu udeležencev pa je prišlo do nezaslišanega škandala in izgredov. Več kongresistov je došlo mesto v predpisanem fraku, v navadni dolgi črni suknji. Radi tega so jim sluge ubranili vstop v dvorano. Ko pa so proti temu protestirali, so jih na ukaz policijskega častnika policaji in požarni brambovci naravnost zmetali skozi vrata. Tedaj je pa občinstvo v preddvorani se potegnilo za tako surovo užaljene člane in odšlo ž njimi vred v hotel Gambrinus, kjer se je sestavila ojstra pritožba proti takemu postopanju policije. V nekem pismu na časnik „Roma“ piše profesor Gregoraci, da je vsakemu Neapolitancu stopila rudečiča srama v lice radi nesramnega obnašanja gardistov nasproti gostom kongresa. To je „bella Italia.“

— **Muzaffer Edin in njegova žena.** Pokojni perzijski šah Nasr Edin, ko je potoval skozi Evropo, je na evropejskih dvorih z — rokami jedel pečenko in salato, vzel je seboj osem svojih žen, ena lepša od druge. To je šlo samo do Moskve, od tu pa jih je poslal sedem „natrag kuči“, samo ena ga je spremljala dalje po Evropi, namreč njegova favoritka, a še ta v — možkih oblačilih. Takrat ves svet ni vedel, da je „lep spremljevalec“ Nasr-Edina-roko jedca, njegova prva žena. Sedanji šah, ki je nastopil zdaj pot v Evropo, pa ni tako skrivnosten, marveč povedal je očito, da ga spremlja njegova favoritka, prekrasna Čerkezinja, v Evropo, seveda tudi v hlačah; radi tega se že pripravljajo mnogi Evropejci, da gredo gledat perziškega šaha Muzaffer Edina in najlepši biser, njegovo nedosežno lepo favoritko.

— **Učitelj pred ministrom.** Pred nekaj časa je bil odpuščen iz službe učitelj Constantini. Minoli četrtek si je izprosil avdijenco pri avstrijskem ministru za nauk in bogočastje. Ko je vstopil pred ministra, potegne revolver iz žepa in hoče ustreliti. Sluge so se vrgle čezenj in mu iztrgale orožje. Na policiji je izpovedal, da ni hotel ustreliti ministra, pač pa samega sebe iz obupa, ker je izgubil kruh. Hotel je umreti pred naučnim ministrom.

— **Kmetski štrajk v Galiciji.** Poljedelski delavci na veleposestvih v Galiciji so začeli tudi štrajkati. Dozdaj štrajka kakih 20 vasij; osobito je razširjen štrajk na okraj Melnica. Povod štrajku je preslaba plača delavcem. Iz kolegijalnosti so popustili delo tudi oni delavci, ki so dobivali bolje plačilo. Posestniki so sicer poklicali delavce iz drugih krajev Poljske, toda štrajkujoči so jih razgnali. Oblasti so poslale zoper štrajkujoče dva bataljona vojakov, da zadušijo v ljudstvu nezadovoljnost radi storjenih mu krivic.

— **Marija se je prikazala!** Iz vasi Alice Belcolle pri Acqui-ju v Piemontu poročajo, da je šla nekako pred štirinajstimi dnevi 14letna bolehna, nervozna hčerka neke uboge vdove v vinograd žet deteljo. Vrnila se je domov trepetaje ter povedala, da se ji je prikazala Mati Božja ter jo poljubila nalahko kakor dih vetra na usta. Kmetje so deklici verjeli, in vest, da se je prikazala Marija, se je raznesla kakor blisk po vsej okolici. Že drugega dne so se pripeljali ljudje z vseh strani in zbralo se je več tisoč bolnikov, ki so čakali Marijo. Deklica hodi sedaj vsak dan zgodaj zjutraj v vinograd, kjer obstane zamaknjena ter se navidezno z nevidno osebo pogovarja. Množica kleči, moli, joka okoli deklice. Odnesli pa so iz vinograda že zadnjo bilko trave in ljudje so odnašali v robcih in klobukih celo prst. Zadnjo nedeljo se je zbralo pri tistem vinogradu okoli 30.000 kmetov in kmetic, ki so čakali več ur na deklice. Ko je prišla, povedala je, da hoče imeti Marija svojo zemljo zeleno in pokrito z cvetlicami. Ljudje so nanesli novo zemljo, jo posejali z travo in cvetlicami ter sezidali na mestu, kjer se je pojavila Marija prvikrat veliko kapelico.

— **Nečloveški oče.** Na Dunaju se je dogodil te dni zopet strašen zločin. Mehanik Josip Ott je umoril lastnega petletnega sinčka. Otrok je pred štirimi tedni izginil; ni ga bilo več na spregled, pač pa so ga slišali ljudje jokati in ječati. Pred nekaj dnevi pa je dejal Ott, da je mali Josip v neki otroški bolnici umrl. Ljudem, ki so stanovali v isti hiši, se je vsa stvar že dolgo sumljiva zdela, in končno je Otta nekdo naznanil. Sodnija je dognala, da deček ni umrl v nikaki bolnišnici, pač pa je našla v Ottovem stanovanju v pepelu sestavne dele sežganih kosti. Josip Ott je končno izjavil, da je sin zbolel na difteriji, ter da je dobil na strani neki tur, katerega mu je sam prerezal. Ko je deček vsled zastrupljenja krvi umrl, se je zbal kazni, zato je zrezal mrtvenčevo telo na manjše dele ter del v ognjišče, kjer se je kuhal obed. V kljub temu trdi Ott, da o njegovem strašnem činu njegova žena, dečkova mati, ni ničesar vedela. To je izjavil Ott sam, ljudje — in menda tudi sodnija — pa so skoro prepričani, da je stvar izmišljena, ter da deček ni bil sploh nič bolan, marveč ga je nečloveški oče umoril, ker ga ni mogel trpeti. Mali Josip je štel pet let; nekaj let je prebil na Češkem, ker se je Ott šele februarja t. l. oženil s sedanjo svojo ženo. Imela sta že pred zakonom troje otrok, jeden jima je umrl. Dečkova sestra je izjavila, da je videla, kako — je oče otroku nekaj na strani odrezal, pri čemer je otrok strašno jokal in suval potem je oče vrgel odejo čezenj in postalo je vse tiho. Kaj se je potem zgodilo, ni znano. Ottova izpovedanja so namreč vsakokrat drugačna ter si nasprotujejo. Dejal je tudi, da je dečka zrezal na kose ter ga vrgel v kanal v hiši; pozneje, ko dečka v kanalu niso našli, je pa zopet izpovedal, da ga je zadavil ter zavil v cunje in časopise ter ga vrgel v Donavo. Preiskava se nadaljuje. Žena njegova baje za zločin ni vedela ter je baje docela nedolžna, kar pa ni verjetno.

Loterijske srečke

V Brnu dne 30. maja t. l.: 32, 19, 7, 18, 14.
Na Dunaji dne 26. maja t. l.: 39, 19, 61, 57, 20.
V Gradci dne 26. maja t. l.: 12, 22, 59, 70, 9.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 1. junija 1900. Pšenica K 8 40 h, rž K 7.— h, ječmen K 7.50 h, oves K 6.20 h, ajda K 9.— h, proso K 7.— h, turšica K 7.— h, leča K 12.— h, grah K —.— h, fižol K 11 — h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

13

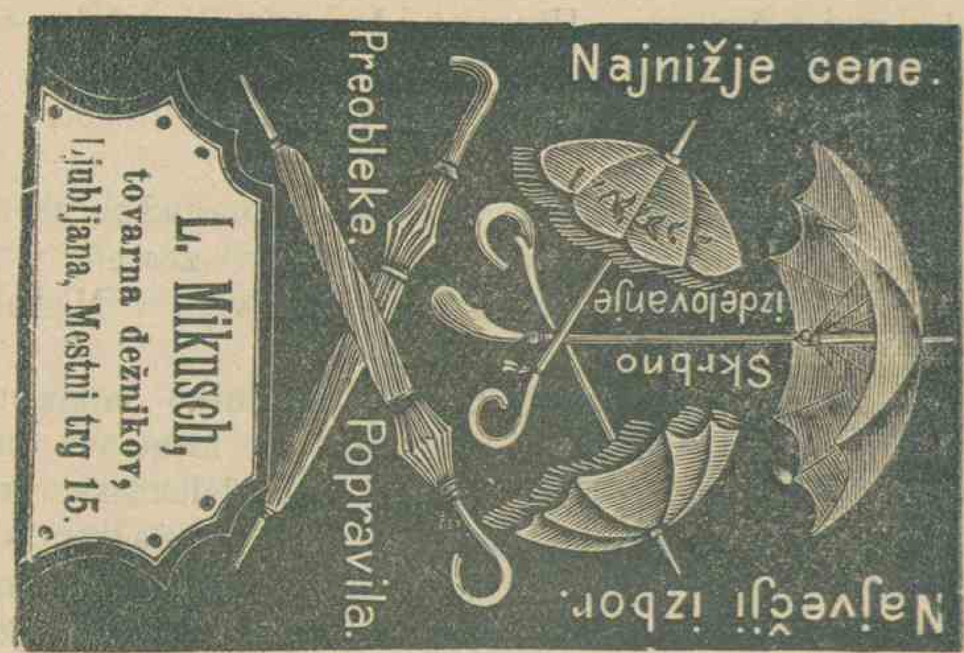

Razpošiljava sukna samo zasebnikom.

En odrezek 3·10 *m* dolg zadostno za 1 moško obleko stane samo

gld. 2·80	iz dobre	pristne ovčje volne
» 3·10	» »	
» 4·80	» »	
» 7·50	» fine	
» 8·70	» »	
» 10·50	» finejše	
» 12·40	» angleške	
» 13·95	» grebenčeste	

En odrezek za črno salonsko obleko fl. 10·—

Blago za vrhnje sukne od 3 gld. 25 kr. meter in višje: loden v mičnih barvah 1 odrezek 6 gld. — 1 odrezek 9 gld. 95 kr. — peruvien in dosking, blago za državne in železniške uradnike in sodnijske talarje, najfinejše grebenčasto in ševejot blago, kakor blago za finančne in žandarmerijske uniforme itd., razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih Pozor! P. n. občinstvo se opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se **naravnost** od nas naroči, kakor pa pri kupcih. Tvrdka **Kiesel-Amhof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez prebitka katerega rabata. (17)

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**